

Є. П. Юрійчук – кандидат історичних наук,
доцент, докторант кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Концепція міжнародної легітимності в дослідженні електоральної легітимації влади на пострадянському просторі

Роботу виконано у ЧНУ ім. Юрія Федьковича

Досліджено концептуально-теоретичні аспекти міжнародної легітимності в контексті електоральної легітимації влади. Проаналізовано різні підходи до розуміння поняття, джерел, суб'єктів, різновидів міжнародної легітимності, її елементів. Особливу увагу звернено на процедурні аспекти прийняття рішень у міжнародних організаціях і неурядових міжнародних організаціях «глобального громадянського суспільства», створенні міжнародно-правових норм. У статті оцінено можливість вимірювання міжнародної легітимності в електоральному процесі на національному рівні, аргументовано можливість застосування терміна «зовнішньополітична легітимність».

Ключові слова: міжнародна легітимність, зовнішньополітична легітимність, легітимність міжнародних організацій, міжнародні неурядові організації.

Юрійчук Е. П. Концепция международной легитимности в исследовании электоральной легитимации власти. Исследуются концептуально-теоретические аспекты международной легитимности в контексте электоральной легитимации власти. Для этого анализируются разные подходы к пониманию понятия, источников, субъектов, разновидностей международной легитимности, её элементов. Особое внимание обращается на процедурные аспекты принятия решений в международных организациях, создание международно-правовых норм, неправительственных международных организаций глобального гражданского общества. Оценивается возможность измерения международной легитимности в электоральном процессе на национальном уровне.

Ключевые слова: международная легитимность, легитимность международных организаций, международные неправительственные организации.

Yevheniya Yuriychuk. The Concept of International Legitimacy in the Study of Electoral Legitimation of Power. The author explores the conceptual and theoretical aspects of international legitimacy in the context of electoral legitimation of power, examines different approaches to understanding of the concept, sources, subjects, types of international legitimacy and its elements. Particular attention is drawn to the procedural aspects of decision making in international organizations, the creation of international law, non-governmental international organizations of global civil society. The possibility of international legitimacy measuring in the electoral process at the national level is assessed.

Key words: international legitimacy, the legitimacy of international organizations, international non-governmental organizations.

Постановка наукової проблеми та її значення. Світова політична система впродовж останніх двох десятиріч перебуває в стані інтенсивного розвитку, що характеризується не тільки певним збільшенням кількості суб'єктів міжнародних політичних відносин унаслідок інтенсивної «суверенізації» в Східній Європі та на пострадянському просторі, а й розширенням кола суб'єктів за якісними параметрами. До них відносять як традиційні держави та міжнародні організації, так і різноманітні міжнародні неурядові, транснаціональні організації, які тією чи іншою мірою торкаються електоральних та референдних процесів і сприяють легітимації чи делегітимації влади та є суб'єктами міжнародної легітимності. Термін «міжнародна легітимність» («international legitimacy») все частіше використовується в науковому обігу з початку 90-х років. Але якщо раніше його здебільшого використовували в контексті «холодної війни», то тепер проблеми міжнародної легітимності актуалізуються в контексті інтеграційних процесів ЄС. Електоральні процеси на пострадянському просторі з початку 90-х років орієнтовані на міжнародну легітимацію, а тому потребують більш детального теоретико-концептуального осмислення.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Над питаннями міжнародної легітимності працювали вчені – представники різних галузей, переважно фахівці з міжнародного права. Про різноманітні

аспекти міжнародної легітимності йдеться в працях таких науковців, як Д. Бітем, Д. Браатен, М. Букованські, Ф. Закарія, Р. Кеохейн, Я. Кларк, В. Коллінгвуд, Дж.-М. Койкод, К. Коулмен, К. Лорд, Е. Моравчик, Дж. Най, С. Носсел, Е. Пітерс, Д. Репкін, Й. Стеффек, Т. Френк, Я. Хард, Л. Шнеллер та ін. Серед українських дослідників їх торкаються О. Висоцький, В. Набруско, Є. Цокур, російських – О. Драгачова, А. Н.-З. Дібіров. Проте взаємозв'язок міжнародної легітимності та електоральних процесів перебуває поки що поза увагою фахівців.

Формулювання мети та завдань статті. Ставимо за мету дослідити теоретичні аспекти міжнародної легітимності та електоральної легітимації влади. Для цього слід розв'язати такі завдання: здійснити аналіз поняття, джерел, суб'єктів, різновидів міжнародної легітимності, її елементів, процедурних підходів прийняття рішень у міжнародних організаціях; вивчити можливість вимірювання міжнародної легітимності.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Відомий британський фахівець у галузі соціальної теорії та демократії Девід Бітем і норвезький дослідник проблем легітимності, демократії та ЄС Крістофер Лорд у другій половині 90-х років запропонували три моделі легітимності, серед яких виокремили міжнародну. Перша – *модель легітимності національної держави*, яка ґрунтується на ліберально-демократичній концепції держави-нації. Для неї властиве розуміння народу як джерела політичної влади й захист прав людини в широкому сенсі як основне завдання уряду, що визначається як пряма легітимність. Друга – *модель легітимності міжнародної організації*, яка визначається як непряма легітимність, бо залежить від окремих держав, а не від громадян. При цьому легітимність міжнародних інститутів виводиться з принципу, що влада (міжнародної організації) легітимна, якщо це визнається та підтверджується іншими законними органами влади (членами). Як пряму та непряму моделі легітимності Д. Бітем і К. Лорд визначають *третю модель – технократичної легітимності* з двома характерними рисами: 1) ефективність урядової діяльності; 2) професіоналізм урядовців, які краще розуміють, що є суспільним благом, і яких не стосуються недоліки й порушення демократичних виборів. Джерелом виправдання влади є спеціальні знання та досвід посадових осіб, які можуть бути перевірені [2, 4]. Якщо на Американському континенті основою міжнародної легітимності є національний суверенітет, тобто перша модель політичної легітимності, то в Європі після закінчення «холодної війни» переважає ідея обмеження національного суверенітету на користь наднаціональних організацій та обговорюються проблеми легітимності міжнародних організацій, тобто другої моделі. Учені дискутують із приводу рівноцінності легітимаційних процедур різних моделей, бо якщо в першому випадку провідну роль відіграє електорат, то в другому й третьому – глави держав (яких не завжди обирають безпосередньо виборці) та державні службовці. На відміну від Європейського Союзу, де провідну роль у прийнятті рішень відіграє Європейська комісія, яка формується главами держав, Парламентська асамблея Ради Європи складається з представників парламентів 47 країн-членів, і саме її рекомендації є вирішальними для прийняття рішень Комітетом міністрів, який представлений міністрами закордонних справ та покликаний сприяти захисту політичного плюралізму, прав людини й верховенства права. Тобто ПАРЕ є органом, що опосередковано виражає легітимуючу волю громадян держав-членів через парламентарів. Європейський парламент, хоча й обирається 370 млн громадян 27 країн – членів ЄС, проте опікується спільною зовнішньою політикою, безпекою, оборонною політикою, приймає закони на основі політичної ініціативи Комісії, яка не залежить від виборців. Без сумніву, із цього боку важливе легітимаційне значення має діяльність найчисленнішої в Євразії Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), а для електоральної легітимації – Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ). Здійснюючи спостереження за виборами та референдумами в державах-учасниках (56), ОБСЄ сприяє демократизації політичних систем в узгодженні зі структурними елементами національної безпеки держав: життєво важливих інтересів особи, держави, суспільства, державних кордонів, територіальної цілісності, суспільно-політичного устрою, культурних цінностей, забезпеченні від внутрішньої та зовнішньої загроз і всього того, що становить основу матеріального й духовного життя суспільства.

Професор міжнародної політики, член Британської академії Ян Кларк, автор монографій, у яких здійснено найбільш повний аналіз легітимності в міжнародних відносинах на сьогодні, указуючи на державну легітимність як основу діяльності міжнародних інститутів, звертає увагу на потребу поєднувати різні нормативні вимоги в основі легітимності, що потрібно в сучасних умовах [4, 252]. Він

також ставить питання щодо міжнародної легітимності: 1) які актори повинні здійснювати владу на міжнародному рівні; 2) якими правилами їм слід керуватись у своїх діях. Зрозуміле прагнення урядів набути, передусім, внутрішньополітичної легітимності, але вона має й зовнішній аспект – «формальне дипломатичне визнання з боку інших держав уряду як представника суверенних народів, відповідального за їхню фізичну безпеку, охорону території держави та прийняття автономних рішень». Саме зовнішнє визнання надає міжнародного виміру й забезпечує необхідну основу для здійснення зовнішніх зв'язків [11].

Сьюзан Носсел вважає, що «міжнародна легітимність – міра прийнятності та обґрунтованості дій держави в очах інших держав і їхніх громадян». Тобто вона є своєрідним моральним капіталом, який відображає колективну думку, що здійснення влади через політику чи дії, є дійсним, навіть якщо вони непопулярні, але легітимність – міцніша за популярність, оскільки забезпечує основу для поваги й розуміння [10, 30]. Проте вчені звертаються переважно до процедурних підходів, які основою легітимності вбачають процес прийняття рішень. Свого часу на необхідності дотримання «правильного процесу» як підстави надання легітимності наполягав Томас Френк, бо саме правила різною мірою містять визначення елементів їхньої власної легітимності [6, 711]. Кожне правило має внутрішню силу впливу, яка не залежить від обставин. Учений виокремив чотири показники, які є невід'ємною частиною кожної норми: **визначеність, символічне схвалення, узгодження та присудження**. На його думку, вони є вирішальними при перевірці на легітимність. Визначеність – мовний або літературно-структурний компонент легітимності, що становить елемент символічної перевірки (визнання «de-facto» і «de-jure», визнання держав та урядів, установа дипломатичних відносин, вступ до Організації Об'єднаних Націй). Такими компонентами також є дотримання ритуалу (стандарту, церемоній) в усіх «схожих» елементах і родоводу (глибини коріння права в історичному процесі – чим старіше правило, тим більше воно розглядається як законне). Т. Френк визнає, що норма стає ефективнішою, коли вона проходить певний процес валідації, що робить її більш легітимною [6, 706], оскільки підвищується якість норми, а тому органи влади, організації відчують себе зобов'язаними добровільно їх дотримуватися. Саме узгодженість норм серед членів цієї спільноти є ключовим індикатором легітимності. На нашу думку, дотримання демократичних міжнародних стандартів виборів і позитивні висновки спостерігачів за виборами та референдумами є своєрідним критерієм й індикатором міжнародної легітимності. Міжнародне співтовариство він розділяв на активні держави, які видають та втілюють суверенні команди, і більш пасивні, які існують, щоб узаконити або відмовити в легітимності утворенням, організаціям, його членам на основі їхньої поведінки [6, 711]. Визнаючи необхідність ієрархії норм міжнародного спілкування, Т. Френк говорить про необхідність дотримання принципів міжнародного права й насамперед такого, як «*rasa sunt servanda*» (договори повинні виконуватися). Легітимність же договорів, угод, вторинних норм впливає з конкретної чи непрямой згоди держав, яка виявляється «тільки в поведінці держав щодо виявлення власної переконаності у справедливості кінцевого правила» як необхідної передумови для поняття процесу в міжнародному праві [7, 194]. Ці думки важливі при аналізі ролі міжнародних демократичних стандартів (політичних і юридичних) у легітимаційних процесах.

С. Носсел також вважає формальний процес другим джерелом міжнародної легітимності, чесності й констатує, що кодифіковані норми міжнародного права занадто погано визначені, неповні та застосовуються нерівномірно, але є єдиним критерієм міжнародної легітимності [10, 30].

Задля обмеження влади міжнародних суб'єктів за допомогою правових норм і створення правової ієрархії в глобальному масштабі низка вчених (Е. Моравчік, Дж.-М. Койкод, Р. Кеохейн, Дж. Най, Е. Пітерс) звертається до конституціоналізму для створення, скажімо, єдиної глобальної конституції як утілення основних цінностей міжнародної спільноти [14, 366]. Численні концепції процедурної легітимності й сьогодні пояснюють легітимацію влади не тільки на національному рівні, а також на міжнародному. Прихильники плюралістичної концепції переважно акцентують увагу на відповідальності осіб, які приймають рішення, та прозорості процедури, хоча загалом виділяють три елементи процедурної легітимності: підзвітність, участь зацікавлених сторін і прозорість [9, 340]. Політичні ж системи визнаються демократичними та законними тоді, коли активні громадяни можуть вплинути на результати політики за допомогою виборів і санкцій.

На нашу думку, найбільш удалою спробою системно визначити та сформулювати концепцію міжнародної легітимності є здійснене Девідом Репкіном і Деном Браатеном узагальнення, що міжна-

родна легітимність стосується як тих, хто прагне легітимності, так і тих, хто вирішує, чи потрібно її надавати [11]. Це можуть бути і актори міжнародних відносин (держави, міжнародні організації), і норми, правила, політики, дії чи бездіяльність (наприклад міжнародних спостерігачів). Легітимуючих суб'єктів Йенс Стеффек влучно назвав «диспенсерами легітимності» [13, 257]. До них належать указані вище держави, у яких не виникає проблем із легітимністю як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях, міжнародні урядові організації (МУО) [8], а також транснаціональні організації «глобального громадянського суспільства» (або світової спільноти), яке складається з космополітичних громадян, чиї переконання та уявлення про легітимність МУО зібрані й мобілізовані переважно міжнародними неурядовими організаціями. Вплив останніх на світову громадську думку та легітимацію суб'єктів міжнародних відносин останнім часом стає все більш визначальним, але все ж залишається опосередкованим. Український дослідник технологій легітимції політичної влади О. Висоцький у зв'язку з цим стверджує, що «суб'єктами надання легітимності державам і їхнім діям переважно виступають інші держави або міжнародне співтовариство держав, тоді як громадські організації та кампанії в пресі лише готують ґрунт, реакцію суспільства в державах, що можуть виступити суб'єктами легітимації» [1, 113]. Проаналізувавши напрацювання М. Букованські, Ф. Закарія, К. Коулмен, дослідник особливу увагу приділяє висвітленню технологій коаліційності, м'якої влади Дж. Ная, формуванню зовнішнього іміджу держави, ціннісно-мобілізуючої, які видаються нам корисними для висвітлення легітимаційних аспектів виборчих процесів, бо вони, а остання особливо, «дозволяють окремим державам, і зокрема США, ефективно домагатися підтримки своєї активної політики на міжнародній арені з боку інших держав, незважаючи на те, що ця політика порушує норми міжнародного права» [1, 117].

У процесі глобалізації спостерігається постійна передача повноважень щодо прийняття рішень від урядів країн до міжнародних організацій, оскільки не всі проблеми можуть бути розв'язані на національному рівні [12]. Інтеграційні тенденції на пострадянському просторі сьогодні мають різновекторний характер (європейський та євразійський) і, відповідно, легітимність обраних глав держав, парламентів та урядів оцінюється на основі створених ними стандартів: політичних у Європі (декларації, статuti, рекомендації, керівництва різних організацій), міжнародно-правових – у СНД (Конвенція про стандарти демократичних виборів, виборчих прав і свобод у державах – учасниках СНД від 7 жовтня 2002 р.).

Сучасна палітра міжнародних відносин концентрується навколо невеликої кількості історично визначених держав, які виступають у ролі світового «гегемона» порядку. Ця тенденція спонукала низку учених стверджувати існування такого виду міжнародної легітимності, як **гегемоністська легітимність** (М. Букованські, Я. Хард, Д. Репкін Rapkin, Я. Кларк), яка передбачає визнання провідної ролі великих держав у прийнятті рішень на міжнародній арені, надання та обмеження легітимності нових потенційних «гегемонів» міжнародною спільнотою, сприйняття чи опір реалізації їхньої стратегії, її делегітимації або ж балансування в певних межах, утворення організацій для проведення самостійної політики (США – ЄС, Росія, Китай, Індія). При цьому держави-гегемони закликають до відкритості, прозорості державного устрою, децентралізації та надання великої кількості можливостей неформального доступу до уряду, а на міжнародному рівні – до створення ефективних режимів прийняття рішень та виконання інших повноважень, ураховуючи їхні інтереси [11].

В умовах глобалізації все більшого значення набуває діяльність транснаціональних неурядових організацій (ТНУО), які виступають як представники універсальних людських цінностей на глобальному рівні [3, 82]. Про них здебільшого говорять у зв'язку з розвитком «космополітичної» демократії. Для електоральної легітимації, безумовно, є важливою діяльність міжнародних неурядових організацій, таких як Фонд сприяння демократії (FPD), «Форум громадянського суспільства» в межах проекту Східного партнерства, Європейська мережа організацій зі спостереження за виборами (ЕНЕМО), безпосередньо пов'язаної із засобами масової інформації – «Репортери без кордонів» тощо. Беруться до уваги такі легітимаційні аспекти, як наявність великої бази членства, їх лобістська нормотворча діяльність, накопичений досвід щодо аналізу стану елементів громадянського суспільства як своєрідна форма легітимації. Організації проводять експертизу на основі знань, досвіду, напрацьованої документації, які потім можуть бути використані як ресурс урядів, засобів масової інформації та інших представників громадянського суспільства. У своїй легітимаційній діяльності ТНУО часто використовують таких акторів як уряди, міжнародні організації [5, 448]. У теорії легі-

тимності ТНУО «глобального громадянського суспільства» є як прихильники, так і критики, проте багато авторів ставляться до неї неоднозначно.

Британська дослідниця Вів'єн Коллінгвуд, проаналізувавши проблеми міжнародної легітимності ТНУО, зробила висновок, що їхню діяльність критикували за відсутність легітимності на трьох конкретних підставах: 1) відсутність процедурних стримувань і противаг (НУО завжди представляють окремі групи переважно на місцевому рівні й не можуть досягти глобальних проблем); 2) виправдання своїх дій із погляду цінностей (не можуть замінити представників держави як основних виразників цінностей та інтересів громад); 3) відсутність ефективності (недостатній рівень гласності, налаштованість на виконання короткострокових завдань). Проте дослідниця вказує на обмеженість цих претензій, бо вони не враховують нових, атипових шляхів легітимації ТНУО, порівняно з державами, відмінностей діяльності державної влади від задекларованих ліберальних норм, коли в багатьох випадках уряд уже приєднався до певних міжнародних стандартів, але на практиці вони порушуються, оскільки він не в змозі їх реалізувати [5, 454]. Проте поки що на міжнародному рівні фіксовано визначених критеріїв легітимності ТНУО немає, а тому міжнародній спільноті пропонується бути посередником між її соціологічними та нормативними критеріями.

Окремою теоретичною проблемою міжнародної легітимності постає її дослідження. Свого часу на початку 90-х років ХХ ст. Д. Бітем наголошував, що на полінаціональному рівні легітимність має «багатовимірний характер». Але досить складно виміряти міжнародну легітимність тієї чи іншої держави, політики, а ще складніше це зробити на рівні регіону чи світу. Досить удало, на нашу думку, спробували здійснити це американські політологи Девід Репкін та Ден Браатен. За допомогою концепції технологічно схожих методів (Family Resemblance Concept (FRC) methods) Гаррі Гуурца вони зображують міжнародну легітимність як багатовимірне явище, що складається з таких елементів:

- 1) істотної основи спільних цінностей;
- 2) конституціоналізму, який уключає два процеси:
  - приєднання до прозорої та злагодженої процедури рішення;
  - стратегічне утримання від використання правил могутньою світовою державою.
- 3) ефективних результатів [11].

Ці елементи конкретизуються на середньому (мезо-) рівні. Так, щодо першого процесу йдеться про узгоджене прийняття рішень, відкритість, прозорість, неофіційний доступ до влади, можливості для конвенційної участі, голосування за прийняття рішення, урахування інтересів інших. Під час другого процесу враховується не тільки стриманість, а й зниження можливостей повернення до влади, помірність у політиці, дотримання норм міжнародного права, інституційна єдність. Розроблені питання до респондентів на рівні індикаторів давали змогу за результатами опитування з'ясувати думку респондентів про аспекти міжнародної легітимності США. Видається корисним перенесення практики вимірювання легітимності на міжнародному рівні на електоральну легітимність на національному рівні, але вона стосується громадської думки про дії держави чи підтримки процесів усередині країни. Держави пострадянського простору маловідомі, електоральні процеси в них цікавили світову громадську думку тільки у зв'язку з «кольоровими революціями», а тому не досліджувалися системно.

На думку Лени Шнеллер, досить важко порівнювати за критерієм легітимності міжнародні організації, але ступінь й умови легітимності пов'язані значною мірою з цілями, функціями та фактичним впливом організації. На багатосторонньому рівні міжнародна легітимність організацій залежить від їхнього статусу й рівня інтеграції, а також від належності країн-членів до демократичних [12]. Скажімо, електоральна легітимність у рамках ООН, Ради Європи, ЄС і СНД оцінюється за однаковими критеріями, проте часто делегації спостерігачів роблять протилежні висновки. Оскільки спостереження від ООН ведеться в конфліктних, постконфліктних, нестабільних суспільствах, то важливе легітимаційне значення мають її звіти спостереження тільки за виборами в Таджикистані.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, для загальної оцінки електоральної легітимності на пострадянському просторі видається найдоцільнішим аналіз моніторингових звітів і звітів спостереження за виборчими та референдними процесами Ради Європи (ПАРЄ) щодо політичної ситуації, дотримання виборчого права як одного з основних політичних прав людини, європейської ідентичності; ОБСЄ – щодо технологічних аспектів демократичного виборчого процесу в

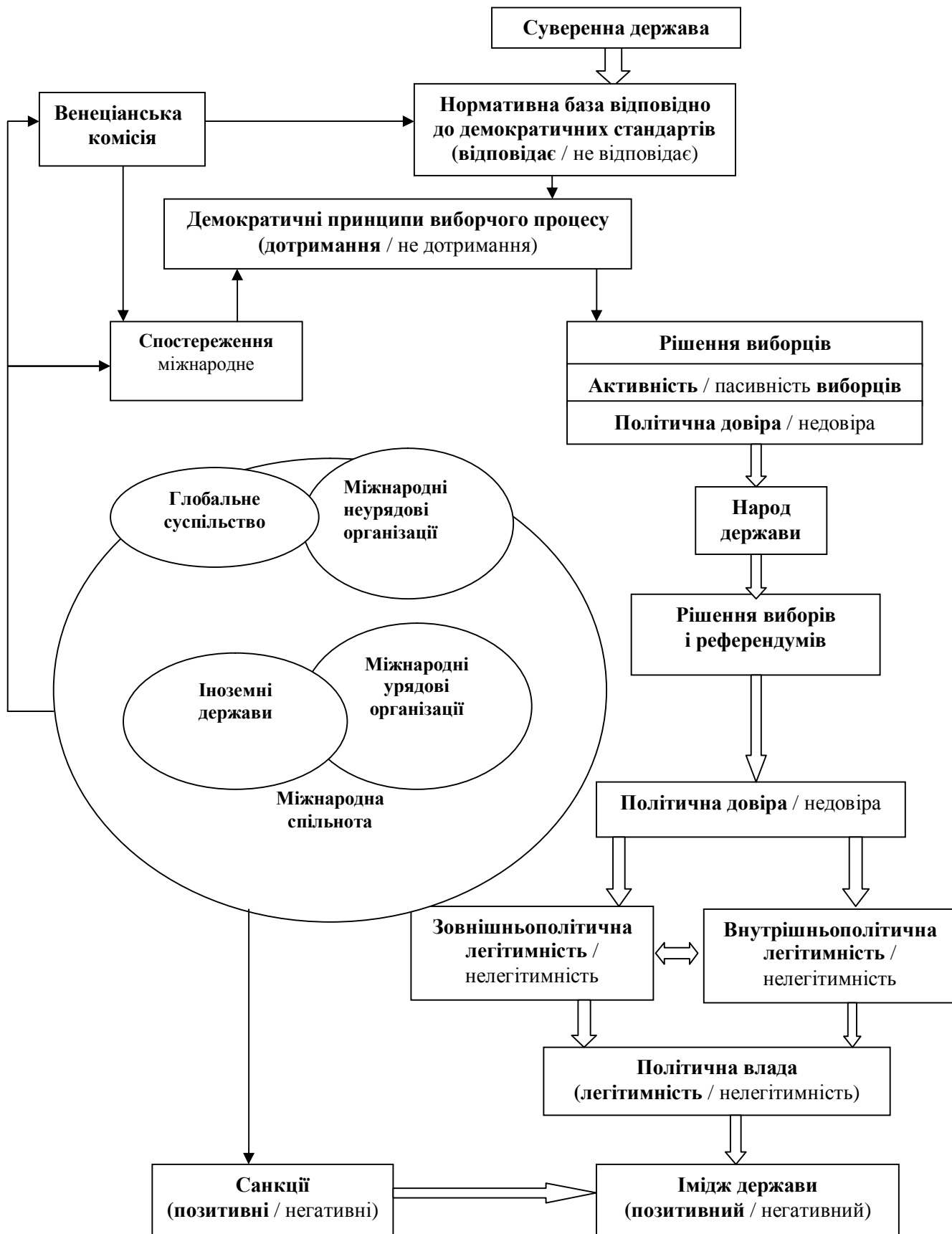

Рис. 1. Механізм зовнішньополітичної електоральної та референдної легітимації влади на пострадянському просторі

контексті європейської безпеки; серед міжнародних неурядових організацій – Міжнародного фонду виборчих систем щодо прозорості процесу, звітності, технологічності; організації «Репортери без кордонів» – щодо функціонування засобів масової інформації у виборчому процесі як елементу громадянського суспільства.

У контексті електоральної та референтної легітимації, на нашу думку, доречно вживати термін «зовнішньополітична легітимність», а не «міжнародна легітимність». По-перше, зовнішньополітична легітимність ґрунтується на внутрішньополітичній, взаємопов'язана з нею та настає не тільки за рішенням міжнародних суб'єктів, а й унаслідок легітимаційної політики на внутрішньому й зовнішньому рівнях. Тому можна деталізувати модель легітимності національної держави Д. Бітема зовнішньополітичним рівнем. По-друге, остаточне рішення про електоральну легітимність приймають тільки загальновизнані суб'єкти міжнародних відносин і міжнародного права – держави та міжурядові організації. Водночас величезний обсяг роботи щодо забезпечення демократичних стандартів виборів і референдумів, а також спостереження здійснюється міжнародними та національними неурядовими організаціями, які, хоча й діють опосередковано, проте мають вагомий зовнішньополітичний вплив. По-третє, спостереження від держав і МО здійснюється винятково на запрошення парламенту, уряду, глави держави чи ЦВК, а рішення про його направлення приймається відповідно до зовнішньополітичних пріоритетів держави. Про міжнародну легітимність, вважаємо, доречніше говорити в разі спостереження від ООН. По-четверте, адаптація національного виборчого законодавства, відповідно до демократичних стандартів, здійснюється в усіх новостворених незалежних державах, але не завжди з метою його реалізації, а як легітимаційна технологія, орієнтована на створення позитивного міжнародного іміджу держави. Отже, для оцінки легітимності держави взагалі доречно вживати термін «міжнародна легітимність», а для оцінки електоральної легітимності – «зовнішньополітична легітимність». Механізм зовнішньополітичної легітимації представлений на рис. 1.

Проаналізувавши різні підходи до розуміння поняття, джерел, суб'єктів, різновидів міжнародної легітимності, її елементів, робимо висновок про можливість використання цієї концепції міжнародної легітимності для дослідження електоральної легітимації пострадянського простору щодо спостереження, вимірювання легітимності в електоральному процесі на національному рівні, але щодо виборчого та референдного процесів більш доречним вважаємо використання терміна «зовнішньополітична легітимність».

Список використаної літератури

1. Висоцький О. Ю. Технології легітимації політичної влади: теорії та практика [Текст] : монографія / Висоцький О. Ю. – Д. : Пороги, 2010. – 318 с.
2. Beetham D. C. Legitimacy and the European Union. (Political Dynamics of the European Union) [Text] / D. Beetham and C. Lord. – London : Addison Wesley and Longman, 1998. – 144 p.
3. Bull H. The Anarchical Society: A Study in World Orde. [Text] / Hedley Bull. – Basingstoke : Macmillan, 1995. – 382 p.
4. Clark I. Legitimacy in International Society [Text] / Ian Clark. – Oxford : Oxford University Press, 2005. – 280 p.
5. Collingwood V. Non-governmental organisations, power and legitimacy in international society [Text] / Vivien Collingwood // Review of International Studies. – 2006. – V. 32. – P. 439–454.
6. Franck T. M. Legitimacy in the International System [Text] / Thomas M. Franck // American Journal of International Law. – 1988. – V. 82. – N. 4 (October). – P. 705–759.
7. Franck Thomas. The Power of Legitimacy among Nations [Text]. – Oxford : Oxford University Press, 1990. – 303 p.
8. Hurd I. Legitimacy, Power, and the Symbolic Life of the UN Security Council [Text] / Ian Hurd // Global Governance. – 2002. – V. 8. – P. 35–51.
9. Moravcsik A. Is There a «Democratic Deficit» in World Politics? A Framework for Analysis [Text] / Moravcsik Andrew // Government and Opposition. – 2004. – V. 39. – N. 2. – P. 336–363.
10. Nossel S. Going Legit. International legitimacy isn't a restraint on American power, but a precondition for its effective use [Text] / Suzanne Nossel // Democracy : A Journal of Ideas. – 2007. – № 3 (Winter). – P. 29–38.
11. Rapkin D. P. Conceptualizing International Legitimacy [Text] / David P. Rapkin & Dan Braaten. – Available at: www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/events/conferences/.../rapkin.doc

12. Schneller L. Conceptions of Democratic Legitimate Governance in the Multilateral Realm: The Case of the WTO. [Text] / Lena Schneller // Living Reviews in Democracy. – 2010. – Vol. 2 [Electronic resource]/ Mode of access ^ [<http://lrd.ethz.ch/index.php/lrd/article/viewArticle/lrd-2010-2/27>]
13. Steffek J. The Legitimation of International Governance: A Discourse Approach. [Text] / Steffek Jens // European Journal of International Relations. – V. 9. – N. 2. – P. 249–275.
14. Werner W. 2007. The Never-ending Closure: Constitutionalism and International Law [Text] / Wouter Werner // Transnational Constitutionalism. International and European Models, edited by N. Tsagourias. – Cambridge : Cambridge University Press. – P. 329–367.

Статтю подано до редколегії
17.07.2012 р.

УДК 329.78 (477)

Я. Б. Ярош – доцент кафедри політології Волинського національного університету імені Лесі Українки

Специфіка інституційного розвитку молодіжних організацій в Україні

*Роботу виконано на кафедрі політології
ВНУ імені Лесі Українки*

У статті виконано комплексне дослідження інституційного розвитку молодіжних організацій як складових частин громадянського суспільства в сучасній Україні. Висвітлено специфіку взаємодії органів державної влади та молодіжних організацій, що значною мірою залежить від взаємодії й виконання молодіжними організаціями та державними інституціями своїх ролей у забезпеченні прав і потреб суспільства. З'ясовано вплив молодіжних організацій України на політичний процес. Проаналізовано особливості функціонування молодіжних організацій.

Досліджено специфіку та тенденції розвитку молодіжних організацій у сучасній Україні й визначено сильні та слабкі аспекти діяльності молодіжних структур. Доведено, що молодіжні організації відіграють важливу роль у процесах становлення громадянського суспільства.

Ключові слова: громадянське суспільство, державна молодіжна політика, інституційний розвиток, молодіжні організації, молодіжний рух, трансформація.

Ярош Я. Б. Институциональное развитие молодёжных организаций в Украине. В статье выполнено комплексное исследование институционального развития молодёжных организаций как составляющих гражданского общества в современной Украине. Освещена специфика взаимодействия органов государственной власти и молодёжных организаций, что в значительной мере зависит от взаимодействия и выполнения молодёжными организациями и государственными учреждениями своих ролей в обеспечении прав и потребностей общества. Выяснено влияние молодёжных организаций Украины на политический процесс.

Исследованы специфика и тенденции развития молодёжных организаций в современной Украине и определены сильные и слабые аспекты деятельности молодёжных структур. Доказано, что молодёжные организации играют важную роль в процессах становления гражданского общества.

Ключевые слова: гражданское общество, государственная молодёжная политика, институциональное развитие, молодёжные организации, молодёжное движение, трансформация.

Yarosh Y. B. Institutional Development of Youth Organizations as a Component of civil Society in Contemporary Ukraine. In complex research of institutional development of youth organizations as components of civil society in contemporary Ukraine is performed. Elucidated the specificity of interaction of government and youth organizations, which depends heavily on cooperation and implementation by youth organizations and governmental institutions, their roles in ensuring rights and needs of society. Clarified the impact of youth organizations in Ukraine's political process. Analyzed characteristics of youth organizations.

Investigated the specificity and development's trends of youth organizations in modern Ukraine and identified strengths and weaknesses of the activities of youth organizations. Proved that youth organizations play an important role in the formation of civil society.

Key words: civil society, the state youth policy, institutional development, youth organizations, youth movement, transformation.